

són retrassar i retràs per retardar, retard (altres cops endarreriment etc.). Així mateix trasser, trassera, trassero (no ens deixéssim, però, els seient, posterior, sés etc., mòntia dels nostres savis acadèmics.²

¹ De vegades amb vocal e, potser meua grafia oriental (o pronúncia) ultracorrecta: «¿Què val cara trista ne torta / pus que ls hostes són tres la porta?», *Compil. Prov. Àrab.* (ed. Mettmann, § 359); entenquem 'si els hostes no us veuen, i hi ha porta entremig, és fútil posar mala cara quan ja els heu acollits'. — ² Amb valor de prefix, *tras-* es redueix en gran part a *tra-*, o *tre(s)*. N'hem tractat en articles especials —en *tr-* o encapçalats pel segon component— a *metre*, *trametre*; *mont*: *tramuntar*; *lateral*: *tra(s)lladar* etc.; *nit*: *tranuitar*, *tren-* etc. D'aquest venia un subst. m. + *trenuytat* 'acció o feina feta durant una nit en vetlla': «no pot hom loar lo *trenuytat* tro qu' és alba», *Compil. Prov. Àrabis* (ed. Mettmann, § 107).

TRASBALSAR, probablement el seu sentit primitiu fou el de remoure pregonament, pertorbar a fons, i es tracta d'un derivat de *BALÇ*, format com *esbalçar* 'estimar'; cf. un *daltabaix* 'grossa pertorbació', fr. *abímer* 'fer malbé', prov. *s'avencà* 'destruir-se'. □ 1.ª ²⁵ *doc.*: 1674.

En un doc. mallorquí d'aquesta data: «En dita conformitat, qualsevols sian los asseguradors infrascrits, seran tinguts y obligats a totes y qualsevols girades, axí forsosas com voluntàries, ab facultad de *trasbalsar* ³⁰ dites robes, y mercaderias, de dit vaxell en terra, y de terra en dit vaxell o vaxells» (*BSAL* 1892, 195). Fou recollit primer per Belv., en el sentit comercial «girar lletres de canvi» i *trasbals* «giro»; Lab. no canvia aquest, però del verb en dóna concepte més ampli: «trastejar, passar o mudar una cosa d'una part a l'altra»; el *DAG.*: «operació de passar el vi d'una bóta a l'altra; s'aplica també a altres coses, ex. *trasbalsar el gra*».

En aquest sentit, però, és d'ús principalment meridional, entorn de les terres de l'Ebre (i justament per això és el que dóna Labèrnia, que era nat al Baix Maestrat), però no hi ha raó per creure que sigui l'acc. primària (com fa *AlcM* posant-lo com a acc. 1, en obsequi a la seva desballestada etimologia); en tot cas no és la del cat. comú (que en aquest sentit usa *tramostar*, *trascolar*, *transvasar* etc.). No em consta que s'usi en el Penedès, encara que bé pot ser en qualitat d'aplicació concreta de la idea de mudar de lloc; sí que em consta, en canvi, que és l'accepció del Priorat, el Maestrat i tota aquella zona: *trazbalsà l vi* Margalef, 1934, Torroja, la Vilella etc. (1936), i fins als pobles de parla aragonesa de la zona morellana; en la fabricació de l'aigua de colònia, a Olocau del Rei: «el jugo del esplígol lo *trazbalsan* en una caldera» o sigui que l'hi traslladen (1961). I ja en l'empordanès Fages de Romà «si l'oli vols conservar / no l' deixis de trasvasar» (*Cartilla Ru.*, 1849, 90.4, allà on posava *trasegar* el seu model Arias, *Lecciones de Agric.*, 26).

El sentit de validesa més comuna, el que coneix tot

hom, és el moral de pertorbar pregonament. Únic corrent a Bna. i zona central. I en aquest el trobem en gent de tot el Princ., NE., Sud, Oest, i també consta com a vell i arrelat a Menorca i Eivissa. Són del llenguatge comú frases com *trasbalsar tota la gent*; *va trasbalsar l'esperit de la pobra noia*; *el desori d'aquella familia em va trasbalsar*. O bé: *ha trasbalsat les festes, les escoles, la vida del país*; *la riuada va trasbalsar les terres*.

Però encara són més quotidians el substantiu *trasbals* i l'ús de *trasbalsat* com adjectiu: «Calian forses ben superiors a les d'un esperit inexpert y *trasbalsat* com lo seu per a infundir-ne als altres», NOLLER (*Febre d'Or*, II, 270); «Hem llegit el vostre article al menjador de casa, i la meua mare amb els ulls plorosos ha dit --- Tots ens hem sentit *trasbalsats*, com d'un gros accident de la terra, com d'una alegria --- irremeiable: ens heu portat un gran i dolç trastorn»; «València ---: aquella Renaixença que En Teodor Llorente cercava vora el Barranc dels Algodins: mira --- que els germans del Nord en tenim l'ànima *trasbalsada!*»; «Demà, València, Déu te salve, / partiré a l'hora de l'alba, / d'enyor amb el cor *trasbalsat*; / i en pujar pel coll d'Almenara, / cap a tu em giraré de cara / amb els ulls plens d'un dolç comiat», Coromines (carta a Maragall, 1907, O. C., 1160a1f.; periòdic *València*, oct. de 1913; *Elegia de València*, 20c, O. C., 1398).

Així, o amb la corresponent construcció verbal, ho trobem en la ploma d'homes de pertot: «la nova de la desgràcia ocorreguda ens havia *trasbalsat* a tots», Fabra; «el terror i la fam havien *trasbalsat* el judici d'aquella gentada», Raimon Caselles (*Les Multituds*, 121); en el lleidatà Joan Santamaria: «es posà a udolar amb un frenesí tan estrany que em va *trasbalsar* tot» (*Narracions Extraordinàries*, 14); en el barceloní-empordanès Coromines: «Aviat ens casarem --- M'agradaria de fer un viatge a Florència --- aquestes oposicions em *trasbalsen* tots els pensaments que faig; ni es fan, ni s'aplagen ---», carta a Maragall (12-i-1902, O. C., 1152a5).

D'altra banda, l'eivissenc Villangómez: «les naus s'estan quietes al port, esperant, un dia i un altre, que acabi de passar el *trasbals* del temperi» (*L'Any en estampes*, 89); en fi, lloc i data significatives, ja en el famós «trobador» menorquí Josep Vivó, c. 1745: «Dixem estar lo passat / i entrèm en lo present: / ja veurem que és diferent, / perquè tot s'és *trabalçat*, / que a un punt hem arribat / que tothom viu discontent» (Camps Merc., *Folkl. Men.* I, 225).

Havent-hi vist gent insular, tarragonesa, lleidatanà, empordanesa i de les velles generacions barcelonines, completem-ho, per a aquest significat, amb cites de barcelonins ben moderns: «Lo mal humor --- s'ha anat distraient, gràcies al *trasbals* que porta una festa, per petita que sia», EmVilanova (*O. C.* II, 141); «la Tuyas trucà a la porta d'en Lluís, que se n'havia pujat dalt, al tornar en si la malalta: --- Ah, tu: quedem que per cap d'any, --- una té de saber-ho! Això de casoris porta un *trasbals*, fill!...», Pons Mass. (*Auca d. l. P.* IV, 51); «--- / ha dut seguidament / --- tot / un